

ELŐFIZETÉS

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:	
Egy évre	240 Lei.
Fél évre	120 Lei.
Egy negyed évre	60 Lei.
Egy órára	20 Lei.

Hirdetések árszabás szerinti díjazás mellett vétetnek fel.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és Csanádi Egyesült Vas-
utak palotájában.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Vállalat
Balevardul Regele Ferdinand I.
(János Kőherceg-utj) 22. szán.

TELEFON-SZÁM 151.

ARAD, 1922.

Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF.

Kedd, június 13.

A szovjet békét akar

Románia és Oroszország viszonya.

BUCUREST. A Dimineata írja: Grigorevitsch-Schlichter. Sándor Szovjetországának új bécsi képviselője nemrégén jövéen Oroszországból, tisztában van a szovjet-kormány legújabb nézeteivel. Meginterjvoltuk őt, s az alábbi érdekes nyilatkozatokat kaptuk:

— Mit tart Oroszország és Románia jövő viszonyáról?

— Nem tartozom azok közé, akik hiszik — mint ahogy egyes román körök is „előrelátják” — hogy Oroszország és Románia között lehetséges lenne egy fegyveres konfliktus. Vannak tények és biztos jelek, melyek megérlelték bennem azt a meggyőződést, hogy egyes körök azt a tendenciát táplálják, hogy fegyveresen megtámadják Oroszországot, a munkás köztársaságot, mely öt éves fennállása óta már annyiszor adta jelét békés szándékának. Egy ilyen támadás lehetősége jelenleg Oroszország ellen ki van zárva, mert Oroszország örökös érdekei fölé.

— A mi jövő viszonyunk Romániával szemben kizárólag attól a magatartástól függ, melyet Románia ebben a kérdésben tanúsít-

ni fog. Minél gyorsabban belátták a román vezető osztályok, hogy Szovjetország létezik és fog létezni, annál gyorsabban helyreáll Oroszország és Románia között a normális viszony és ennek folyamán annál hamarabb fogja Románia a multra és jövőre vonatkozó előnyöket élvezni. Románia és Oroszország között sok konfliktus volt a multban. A szovjet köztársaság azonban békehalandóságánál fogva nem ismer olyan problémát, melyet csendes meg ne lehetne vitatni. A szovjet kormány Nagyországot képviseli. Nagy hatalmi állását, mely meg volt a multban, megfogja őrizni jövőre is mindenáron. Ezt a helyzetét a szovjetkormány biztosítani fogja.

A bécsi orosz nyilatkozathoz a bucaresti Steagul mai számában az alábbi megjegyzéseket fűzi: Ez a viszony, Oroszország és Románia viszonya egyébként ismeretes. A szovjetek semmiben sem tértek el az orosz állam hagyományos politikájától és Kameneff tábornok jelentése, akárcsak Rakovszkynak bulgáriai politikai akciója csak újabb bizonyítékai ennek. Egyfelől a moszkvita szurotyok országunk keleti határain, másfelől a bennünket környékező

szlávokkal való egyetértés, a bolgár komitácik kése telen: ez a ve hünk szemben követett orosz politika s ez a mi orientálódásunk irányítója. Most az orosz-román kérdés európai jelentőségű. Attól a módtól, amellyel ez a kérdés megoldható, függ az egész kontinens helyzete s hogy ha mi vagyunk is azok, akiknek elsősorban kell törődnünk keleti szomszédunk mozgódásával, de nemcsak nekünk kell a régi pánszláv imperializmusnak a szovjeturalom alatt való újraéledését figyelemmel kísérnünk. A román kormánynak kötelessége ebben az ügyben nyilvánvaló s ez vonatkozik minden román kormányra s annak elhanyagolása hogy a régi orosz-román antagonizmust Európa előtt kellően megvilágítsa, valóságos bűn az állam ellen.

Takarékoskodni!

(Mit végzett dr. Robu János Bucurestiben?)

Tegnap reggel érkezett haza dr. Robu János főpolgármester Bucurestiből, ahol a költségvetés jóváhagyása ügyében folytatott tárgyalásokat a belügyminiszterrel Vaitoianu belügyminiszter és megjelentek a többi erdélyi városok polgármesterei is, akik szintén a

költségvetéseiket mutatták be. Vaitoianu belügyminiszter az értekezlet megkezdése után felkérte az erdélyi polgármestereket, hogy lehetőleg a legminimálisabbra redukálják a városok kiadásait. Ebben az évben a városoknak takarékoskodniuk kell és tartózkodjanak minden fölösleges befektetéstől — mondotta a belügyminiszter. A takarékoságnak rövidesen meglesznek a látható eredményei, mert az ország gazdasági helyzetének javulását és valutánk emelkedését fogja eredményezni. A tárgyalások három napig tartottak, amelyeknek folyamán elhatározták, hogy a költségvetési év december 31-én végződik és a jövő költségvetés éve 1923. január elsején veszi kezdetét. Elhatározták továbbá, hogy a városok azokat az adókat és illetékeket, amelyeket a Titulescu-féle törvények megszüntettek, a régi törvények alapján szedhetik. Arad város költségvetéséből több tételt töröltek a tárgyalások folyamán, aminek az lett az eredménye, hogy a város bevétele 800 ezer lejvel kevesebb lesz és az előirányzott 406 százalékos pótdó 375 százalékra csökkent Aradon. A tulajdonosok nagy pótdó annak tudható be. Hogy a pótdó kivételénél az 1919. évi állami adóalap, vagyis 2.300.000 korona szerepel. A jóváhagyott költségvetést dr. Marcus Mihály prefektus hozza haza Bucurestiből.

Petőfi.

Írta: Pállyné Gulácsy Irén.

Dévényben még alig emelkedtek a földről, akkor száz év előtt, a legázott rózsatövek, Győrött és Budán még remegtek a szüzek, Pozsonyban övig hajoltak ki a boltíves ablakokból hívesek és anyák, riadt holnapra bujtak össze forrongó fejek. Láván táncolt a lábujjhegyre állt világ, rejtett csóva gyujtogatása szaglított át egész Európán. Hol itt, hol ott lobbant a tűz, de nem volt kéz, mely lajtortát vessen és nem volt irányító, mely mutassa: merre?

A lázból hiányzott az álom, a táguló torkokból a dal, az induló fremézisből a kantverő szellem. Az arcok egymásnak fordultak, a szemekből várakozás kerekedett elő: ki lesz, aki jönni fog, hol a fölkelés sara, mely után igazodunk?

S míg kérdőleg néztek palotákat és templomokat, akkor, száz év előtt, egy nyomoruságos mézszárszék hátsó szobájában, éjszaka, elsöt rikkantott egy, újszülött ponty.

De kivül Szibeszter rézta fa-

gyos szakálát, bent a gond virasztott s egy emberöltőnyi időre gyóntatta előre a megfutott perccet. Elkalkódott az óra az új esztendő hajnalában, nem tudni, mely év vallhatja magáénak Petőfi Sándort. Megszületett a zsemé szalvé és pálmák nélkül, két ökölre, koldussorsra, szegénynek: magyar-nak.

Talán kapott egy anyai csókot, egy rezignált apai sóhaj tán érte a homlokát, de már feszengett az alvó erdőik valamelyik táján az a rügy is, mely készülő hajtásából kigalyadzotta számára a vándorbotot: koldusbotot. Az anyai csókot lemosták későbbi könnyek, az apai sóhaj gyakran szitokba fullt, ám a fa, egyre nőtt és izmosodott. Aztán — mikor bekövetkezett az idők telje — az emberfia letörte magának róta egyetlen földi jussát s megindult arasszal kimért utján.

Csak a mindennapot meghódítani küldték, nem az ő hibája, hogy vándortarisznyájába egész világok mértékét porciózták bele. Nem tehetett róla, ha füttetlen szobában is lángot fogott a lelke, hogy százon kezdődött neki az évszázad vége.

szerelem és halálon a szabadsága. Magyar csontokba, husba esett az egyszer a megfogant eszme, mely új világvátszt akart s ha lennie kellett, csak ilyen lehetett. Benne a keleti puszták forró napja, atavisztikus csillagatlan éjjek, szilaj áhítat és imádságos átok, elrobogott utak fölvert pora és utak, utak, hosszú vándorlással, konokul érzett célok felé.

Homály ködlik a bölcsője fölött, halála legendába vész, csupán azt a pályaszakaszt ismerjük, mikor fölrepül a világító csóva és a kicsepott diák, az elküldött hisztérió hátrafordítja Európa üstökét e yeres zug felé. Hátrafordítja és feltrónol reá.

Született, mert kiverejtékezte önön kagylójából a vergődő kor, hogy egy világrész görnyedt nyakára füzzön ékességet. Élt, mert ő volt a szerv, melyből a természet kiharsogta a maga igazságait. Mert a százados lánc már az elhajolt tömegek csontjáiig dolgozta magát és függöny mögött harácsoló jogok asztalához rögzött a falánk. Mert egyenlő csak a földdel lehetett, akát nem a rang fel-

dúzzadt ágya szült s mert a báva szemek rég nem látták többé ősi szent pergamenteken a „lestvér” kiáltást. Kellott a lant, hogy éberre dalolja az alvó ezreket s a virasztó gögöt Krisztus-álmomba dajkálja. Kellott, hogy beteljesült csodák után is szóljon tovább, nem ajongó tedeumra, de önmön prófétájaira a gecsemámi hasztalianság fokán. A róma elhatárolatlanjába vágyó az itéletes ég felé kiált: „It boruljon rám a szemfödél, itt domborodjék a sír is fölöttem!”

Százat kellett fordulnia a krumusszá omított testnek az idők lengetében, míg a számozó grafit kikkulálhatta: miért történt mégis másképp? Miért jött ide, ahol a horizont végtelenjét hegyek szöge veri, hol nincs déibáb, csak kihunyó bolygótüzek s a vágató szem megüti magát fekete határok falán?

Mert nem hiányozhatott ott, ahol reménytelen tusa hanyta magából a halálverítéket s mert ott kellett elfeküdni, ahol fájának válla földet ért.

Élt és dalolt másutt. De tdejött arcára csatolni a viaszos lárvát,

Amerika nem enged el adósságot.

(Beszélgetés egy amerikai bankigazgatóval, hogyan lehetne segíteni Európán?)

Az „Aradi Közlöny” newyorki levelezőjének alkalmá volt hosszabb beszélgetést folytatni Otto H. Kahn vezérigazgatóval, az Egyesült Államok közigazgatási és pénzügyi világnak egyik mértékadó képviselőjével. A beszélgetés arról a témáról folyt, hogyan segíthetne Amerika Európán. Kahn vezérigazgató e kérdést több oldalról megvilágítva, hosszasan fejtegette és többek között a következő érdekes közléseket tette:

— Amerika viszonyát igen befolyásolja Európához az a körülmény, hogy számos európai állam tartozik az amerikai kormányoknak és az amerikai magántőkének. Amerikának nem kell megrögzöttnie, hogy az adósságok behajtásáról nem akar lemondani és követeléseit érvényesíteni akarja. Logikai, de kereskedelmi szempontból is hibás az a felfogás, hogy az amerikai kölcsönöket, amelyeket a háború alatt a szövetséges államoknak adott, mint a háborúhoz való hozzájárulást a fennálló adósságokból le kell írni. Sok számos amerikai azért bocsátotta rendelkezésre a pénzét, mert azt hitte, hogy azoknál a hatalmaknál van legbiztosabban elhelyezve, amelyek hirdetett programjuk szerint a szabadságért és igazságért küzdöttek. Sajnos azóta számos

végtelenbe fordítani látnok-szemét, meghalni, megfeszülni: idejött közenk. Ide, elbujni úgy, hogy az erőszakos szeretet se vájhasssa ki tiz körömmel az ismeretlenből, hogy el ne hurcolhassa innen tük, az Alföldre, hol pantheon várna reá. Ide jött el nem mozdulni, bizonytalanná szentelni minden röögöt, melyet fölvet az éhes eke, ide, hogy szóljon halott szájjal és semmi hívásra ne engedje innen elvitetni magát.

Senkise tudja, mely óra szülte a „jó öreg korcsmáros” világszenífiát s hogy mikor ágyazta fejét az örökkévalóságba. Jeltelen az a rög mely mögé örök aléltsággal pihenni tért. De bizonyos, hogy elvérzett vátesz-teste Erdély fogadó ölébe hullt, hogy eltűnhetett benne az állomány és minden időbeli, de szárba szökken az eszme és a fehéregyházi névtelen csöndesek közül is, itt, most, nekünk beszél.

Nem fonhatunk szivekből korszorut, megkövült könnyekből nem állithatunk jelt az elrejtőzött sírra. Babér, lefelé fordított fátyla, lehajtott feji ezek gyászfénylő: minden kevés lenne. Koldusbotos senkifiai, mi, száz év után csak egy üzenetet küldhetünk ma, a suhanó szelek szárnyán a legmíenkebbnek: „Petőfi megértettünk?”

titkos szerződésnek jöttünk nyomára, ezek pedig a győztes hatalmak harcát egészen más színben tüntetik fel. Amerika azonban már csak azért sem engedheti el a háborús adósságokat, mivel mindegyik szövetséges állam a legyőzöttektől materiális kompenzációkat kapott. Ezek a kompenzációk területi, pénzügyi, vagy pedig politikai természetűek voltak. Amerika a hadizsákmányból nem kért és nem is kapott semmit, tehát háborús terhei kompenzáció nélkül maradtak. Nagyon jól tudom, hogy, Európa sem aranyban, sem pedig nyersanyagban, félig kész, vagy, egészen kész gyártmányokban nem tudja megfizetni adósságait. Mindazonáltal az a nézetem, hogy Amerikának nem szabad ezekről a követelésekről egyszerűen lemondania, mivel ezen követelések tekintélyes részét nem is a háborús adósságok, hanem kereskedelmi üzletek képezik, mint például Anglia ezüstvárosaiából eredő adósságok. Kétségtelen, hogy, Európa gazdasági jóléte Amerikát is érinti. A jelenlegi európai viszonyokat mi is érezzük megcsappant kereskedelmünk és termelésünk következtében. Amerika békebeli kereskedelmi mérlegét nem állíthatja vissza, mivel igen sok azelőtt virágzó európai piac ma teljesen fejeves képtelen.

— Európa ujjaépítésének főakadályai a békeszerződések. Az egész történelemben nem találunk még olyan békeszerződést, amelyek oly nagyon káros hatással lettek volna nemcsak a legyőzöttekre, hanem az egész világra nézve. A békeszerződések politikailag és gazdaságilag fejtegetre állították az egész világot. A különböző békek további viszályok magvait hirtették el. Nemzeteket szétéptek, ide-oda dobáltak, minden történelmi és gazdasági logika eivetésével. Ez a körülmény olyan viszonyokat teremtett, hogy egyes országok okvetlenül el fognak pusztulni. A békeszerződések legoktalanabb részét azonban az ugynevezett jóvátételi kötelezettségek alkotják. A legyőzött nemzetek képtelenek minden jóvátételre. Genua is bebizonyította, hogy a még mindig uralkodó elvek mellett lehetetlen Európa régi gazdasági rendjét visszaállítani. Amerikának tehát az a kötelessége, hogy Európát a helyes út és helyes gazdasági előfeltételek elismerésére és igénybevételére kényszerítse. Amíg Európa hatalmasai az eddigi politikát követik, addig Amerikának fenn kell tartani követeléseit és nem szabad részt vennie pénzügyi és kereskedelmi tranzakciókban. Így talán Európa rá fog jönni arra, hogy mennyire az ő érdeke, ha eddigi politikáján változtat.

Sport.

Old-boys körmérkőzések.

ATE old-boys—CFR Glória old-boys 2:2 (2:1). Egyenlő erők küzdölme. AZ ATE old-boyok már 2:0-ra vezettek, midőn a CFR Glória megszerzi az első goalját, sőt a második féldőben tizenegyesből ki is egyenlítették. A játék kétszer meghosszabbítva sem hozta meg egyik fél számára a győzelmet. Biró Palágyi.

AAC old-boys—Hakoah old-boys 4:0 (2:0). A goalképesebb öreg kakasok győztek a lenti goalarányon. Megjegyzendő, hogy az old-boyok mind a két mérkőzés alatt komoly játékot produkáltak és nem egyszer hozták szegyenbe a fiatalokat is tervszerű szép játékkal. Az utóbbi match bírása Bauer. Az old-boyok után az ATE és AAC kombinált csapatai mérkőztek, de csak rövid ideig tudtak játszani a nagy felhőszakadás miatt. Az eredmény addig az ATE kapus hibájából 1:0 az AAC javára.

Vasárnap délelőtt a regattaház mögötti pályán Strifler Ferenc tanár vezetése alatt a római katolikus főgimnázium V., VI. és VII. osztályai a népszerű kapuvédőt játszották. Részletes eredmények: VII. o.—V. o. 3:1 (2:1). VII. o.—VI. o. 1:0 (1:0). VI. o.—V. o. 2:1 (1:0).

A liceum tornaünnepélye. Vasárnap délután jól sikerült tornaünnepélyt rendezett az aradi „Moise Nicoara” liceum román és magyar tagozata az ATE Óvár-téri sporttelepén. Pontban négy órakor vonultak fel az egyes osztályok növendékei. Igen szép látvány volt a diákok hatalmas csoportjának szabadgyakorlata. Ezután az egyes csapatok különféle mutatványokat produkáltak a tornaszereken. Botgyakorlatok, sikfutás, rud-, magas- és távolugrás voltak a program többi pontjai. A szertornaszásban legszebben működtek Boér Kálmán és Kós Péter, ugyancsak ők voltak a sikfutás győztesei. A diákok mindegyike derekas munkát végzett, fegyelmeseiten, harmonikusan együttműködtek. Meglátszott rajtuk, hogy szakképzett pedagógus avatott kezei vezeti őket. Grau Viktor a magyar tagozat tornatanára minden elismerést megérdemelt azért a fáradhatatlan munkáért, amellyel a diákokat előkészítette a vasárnapi tornaünnepélyre. Az ünnepély rendezésében tevékeny részt vett Nikuta állami gimnáziumi tornatanár is. A tornaünnepélyen igen szépsámu közönség jelent meg. Az egyes gyakorlatok után felzúgott a buzdító tapsorkán. A sikfutás és egyéb versenyek győzteseit ezüst- és bronzérmekkel jutalmazták.

Színészek és rendőrtisztek footballmérkőzése. Érdekes football mérkőzés lesz legközelebb Aradon. Az aradi színészek csapata mérkőzik a rendőrségi tisztek válogatott csapatával. A színészek csapatát Selmeczy Mihály és Mészáros Béla vezetik. Rajtuk kívül László Andor, Sipos Zsigmond, Darvas Ernő és Barna Pista is játszanak. Előreláthatólag érdekes mérkőzésben lesz része az aradi sportkedvelő közönségnek. Más footballmeccsektől annyiban különbözik ez a mérkőzés, hogy tacsbirák — primadonnák lesznek. A bírák között Péchy Erzsit is látni fogjuk. A mérkőzést az AAC sporttelepén tartják meg.

Temesvári AC I—Glória CFR I. footballmérkőzés június hó 15-én csütörtökön délután 5 órakor az óvár-téri sporttelepen.

Megjelent a Vidéki Sport legújabb száma, mely részletesen közli a romániai és külföldi sporteseményeket.

A magyar passziójáték.

(Mikófalva, a magyar Oberammergau.)

EGER. A hevesmegyei Mikófalván szombaton volt az első magyar passziójáték ünnepélyes felavatása. Budapestről különvonat vitte az érdeklődőket Mikófalvára. A hegyoldalba mélyített hatezernyi közönség befogadására alkalmas nagyszerű nézőtérrel megkapó kép tárul a néző elé. Közvetlenül a nézőtér előtt feltöltött széles síkon terül el a színpad, amelyet a művész érzék a szépségben gazdag természetes környezettel olvasztott össze. Balra Annas és Kalifás főpap háza, amelyet loggia kötött össze Dávid tornyával. Jobbra széles lépcsőzetű palota: Pilátus háza. A háttér jobboldalán egyre kisebbedő távolságban láthatók Jeruzsálem zeg-zugos utcái, míg a közepén a hydroni kapu széles boltzata kilátást nyújt a völgybe és Mikófalva házsoraira. A nézőtér mellett jobbra a Golgotha, balra az olajfák hegye emelkedik. Az egész hátteret a Békő erdőborította hegyhátá adja.

Fél négy órakor a faufárok érces zengése jelezte a játék kezdetét. A hydroni kapun, Jeruzsálem szűk utcáin át hatalmas tere özőnik a nép. Itt várják a názárethi Jézust. Megjelennek díszes ornátusban a főpapok, a sidó nép vénei, lovas centurio vezetésével a római katonák felvonulnak Pilátus háza elé. Feszült, izgatott várakozás. Közben a hydroni kapunál megjelenik számárháton Krisztus, követve tanítványaitól. A passziójátéknak már ez az első jelenete tarka szín pompájával, hullámzó elevenségével megragadja a szíveket, hogy azután nyolc egyformán artistikus mozgalmal jeleneten át fogva tartsa az érdeklődés a nézőket. Sorra elvonultak a nézők előtt az evangéliumi jelenetek: Judás árulása, a Szinbedrion ítélkezése, Krisztus Pilátus előtt, a keresztút, a keresztrefeszítés megrázó realizmusu jelenetei és a keresztől való levétel. A kísérezene, amely Platianu Sándor munkája, eredeti motívumaival, harmonikusan simul a passziójáték menetéhez. A játék megteremtői ehrenbergi Peller Imre jegyző, Kalivoda Kálmán kántortanító, Széchy György és Morangeri Mihály mérnökök. A passziójáték főrendezője Pán József, a színpad tervezője Udvarfy festőművész.

—————

Román gabona Svájcnak. Bern. A svájci szövetség tanács szerződést kötött Romániával, amelynek értelmében Románia 25 millió svájci frank értékben gabonát és más élelmi cikkeket szállít Svájcnak ugyanilyen összegű kölcsön ellenében. A szerződés a legközelebbi időben életbe lép. (Rador).

Teljes rend az áruk vámolásánál.

Az aradi akció sikere. — Felfüggesztették a fekbér-rendeletet

Ismételten foglalkoztunk azokkal a bajokkal, amelyek a vasúton érkező áruk késedelmes kirakásából s elvámolásából eredtek, az áru forgalom ideiglenes beszüntetéséig mentek már el. A CFR. nemzetközi megállapodások szerint a késedelmesen kirakott külföldi vagonokért 20 francia frank bírságot tartozik fizetni óránként, s mert a késedelmek nem tudott segíteni, kocsiálláspénz címén a címzettek terhelte meg ezekkel a rengeteg bírságokkal. Az Aradi Kereskedők Köre és annak szállító szakosztálya ez ellen erőteljes mozgalmat indított, az áruk átvételét teljesen beszüntették úgy a kereskedők, mint a szállítók mindaddig, amíg a kocsiálláspénzek követelésétől elállott a vasút a Bucarestben járt küldöttség felvilágosítását folytán.

Mi történt a fekbéren?

Alig mulott el ez a baj, a minisztertanács újabb rendeletet bocsátott ki, amely még mindig attól a céltől vezette, hogy az államra, illetve a vasútra elviselhetetlen kocsiálláspénz pénzeket áthárítsa és az áruk átvételét gyorsabbá tegye, két rendelkezést tett, amely a kereskedelemre és a szállító cégekre egyaránt sérelmes és ezek terhére kereste a megoldást, akik semminek nem okai és végeredményében a közönségre hárítva át a rajtuk keresztül beszédett terheket, az áruk nagymérvű emelésével a közönségnek kellett volna megfizetnie mindent. Az új rendelet szerint minden vagon áru után, amelyet a címzett az értesítésről számított két nap alatt át nem vesz, első nap 240, második nap 350, harmadnap és a következőkön 480 lei fekbér fizetendő. Minthogy azonban az áruk legnagyobb része a vámolási eljárás hosszadalmissága folytán nem csak két nap alatt nem vihető el a vasútról, de sokszor hetek alatt sem, a felek fekbér címén indokolatlanul és hibájuk nélkül lettek volna megterhelve. Súlyosbította helyzetét, hogy a vasút maga csak teljes vagonokat vesz fel a külföldi forgalomban, a szállítók által gyűjtőkocsiba rakott darabárukat egy vagonnak kezel, tekintet nélkül arra, hogy a benne levő csomagok sokak tulajdonát képezik és ha a tulajdonosok, akik különböző városokban laknak, nem egyszerre jelentezték áruikért, a vasút minden elvitt darabnál a teljes vagon fekbért számította fel az illetőnek és a visszamaradt darabok után megint csak teljes vagon fekbért számította egy-egy csekély értékű darab olyan megterhelésével, amely a benne levő árut forgalomba hozásra képtelenné tette.

Monopólium szállításra.

A másik elviselhetetlen rendelkezés az volt, hogy a vasut behozta az ugynevezett kamionázs rendszert és az „ldet” nevű szállító yá-

latnak monopóliumot adott egyebek közt Aradon is arra, hogy mindazokat az árukat, amelyeket a vasut tartozik a vagonokból kirakattatni, — s ilyen az áruk legnagyobb része, kivéve az olcsó tömeg árukat, mint fa, homok, mész stb. — a címzett értesítése nélkül a pñrilegizált vasúti szállítónak adják ki és az szállítsa házhoz, amikor éppen akarja és bírja. E rendelet szerint a szállítók sem szállíthatnak maguk haza a címükre jött árut, még kevésbé azoknak a kereskedőknek az áruát, akik a vasútnál állandó meghatalmazást tettek le, hogy a címükre érkező árut valamelyik szállítónak adják ki átvétel végett. Aradon, ahol most vagy 15 nagy szállító cég és egy csomó kisebb fuvarozó működik, egy vállalat képtelen volna ellátni az összesek által végzendő munkát és csak növekednék a vasútnál a késedelmek, a torlódás és vele a bírság. Az egyes kereskedő pedig a legnagyobb bizonytalanságnak lenne kitéve, ha áruját tudta, ellenőrzése nélkül vennie át egy hivatalból kirendelt szállító és akkor tenné le üzleténél, amikor annak átvételére a legkevésbé van készen.

Országos mozgalom Aradról.

Az Aradi Kereskedők Köre e sérelmek elhárítása végett országos mozgalmat indított és memorandumát negyven tagból álló komitére küldöttség adta át Bucarestben a közlekedési miniszterium államtitkárnak, aki a küldöttséggel a CFR. vezérigazgatóságát kereste fel az ügy tárgyalása végett. A küldöttségben képviselve voltak az aradi, timisoarai, cluj, oradea-marei, brasovi kereskedő egyesületek, a gyáripárosok országos szövetsége, a szállítók helyi és országos egyesületei, táviratilag csatlakoztak a sibiui és satumarei egyesületek. A küldöttség hosszú és igen heves tárgyalások után, amelyek során bejelentették az ország egész kereskedelme, gyáripára és szállítói nevében, hogy a sérelmek orvoslásáig a külfölddel való egész forgalmat feladják, teljes sikert ért el.

Teljes siker.

Constantinescu Tancred a CFR. h. vezérigazgatója vezette a tárgyalásokat és a kamionázsra nézve azonnal elrendelte, hogy csak akkor adhatók ki az áruk a hivatalos szállítónak, ha a címzett, vagy megbízottja nem vette át azokat az értesítéstől 24 óra alatt akkor, amikor az áru elvámolva, tényleg már átvehetővé vált. Ezt a megoldást az érdekeltek elfogadták. A fekbérek dolgában a vezérigazgató azonnal táviratilag elrendelte, hogy azok felfüggesztetnek és csak az elvámolás utáni késedelem esetén lesznek fekbérek szedhetők. Megállapította ugyanis a vezérigazga-

tó, hogy az áruk késedelmes átvételének az az oka, hogy az elvámolás meg nehezkösen és a vámbívatásoknak nincs saját helyiségük, hanem a vasutak szűk helyiségeit foglalják le és ezzel a forgalmat megtorlasztják. Ehez képest levonták a CFR. azt az egyedül helytálló következtetést, hogy nem lehet a kereskedőket és közvetve a fogyasztást terhelni a vasutnak a vám által okozott károsodásokért, hanem csak a vámot kezelő pénzügyi lárcát. A CFR. ennek folytán a minisztertanácsnak bejelentette, hogy minden késedelemről eredő kára megtérítését a pénzügyi tárcától követeli mindaddig, amíg a vám a vasut helyiségeiben van és késedelmeivel az áruk torlódását okozva a forgalmat akadályozza a vasut területén.

Ellenőrzés a vámbívatásokban.

A küldöttség tagjai hivatkoztak

Fegyveres erő egy aradmegyeyel község ellen

(Háboruszkodás az agrárreform miatt. — Egy hunyadmegyey nagybirtokos — mint középkori várúr.)

Valóságos kis háborúnak illett be az a veszekedés, amely, egy aradmegyey község lakossága és egy szomszédos megye nagybirtokosa között folyt le a napokban. Serbán Miklós baia de crisi (körös bányai) nagybirtokost arról ismerik nemcsak a saját megyéjében, Hunyadban, hanem még a szomszédos Aradmegyeyben is, hogy még eddig évtizedek során nem volt egyetlen birtokbérleti ügye sem, amely simán intéződött volna el, hanem mindegyik pereskedéssel fejződött be. Serbán még 1914-ben, a háboru kitörése előtt bérbe adta az aradmegyeyi Timovica község lakosainak ottani birtokát legelő céljaira. A mult esztendő elején, amikor az agrárreformtörvény értelmében a nagybirtokok nagyobb részét kényszerbérletbe adták, Serbán timovicai birtokát is kényszerbérletbe adták a timovicai gazdáknak. Serbánnak az agrárreformtörvény eme rendelkezése sehogysém tetszhetett, mert mindent elkövetett először az aradmegyeyi hatóságoknál, hogy az agrárreformtörvény értelmében végrehajtottakat változtassák meg az ő javára, majd amikor azt látta, hogy az aradmegyeyi hatóságok szigorúan a törvény alapján állanak és semmit sem érhet el náluk, a hunyadmegyeyi hatóságok ajtalain kopogtatott be mint hunyadmegyeyi polgár. A hunyadmegyeyi hatóságok sem sokkal kedvezőbben fogadhatták Serbánt, mert a napokban merész és kétségbeesett lépésre határozta el magát a földbirtokreformmal elégedetlen nagybirtokos. Magához vette egyik erdőbirtokának fegyveres erdőőreit és azokkal indult el a hunyadmegyeyi Baia de Crisről (Körös bányáról) az aradmegyeyi Timovica községbe, hogy ott a maga módján rendet teremtsen. Eredeti tervet eszelt ki Serbán. Mint a régi korok várurai

arra, hogy a vezérigazgató intézkedései nem nyugtathatják meg az érdekelteket, amíg megeshetik, hogy a helyi hatóságok azokat nem hajtsák kellően végre. Ennek folytán elrendelte a vezérigazgató, hogy az összes vámállomásokra haladéktalanul leutazzék a központból egy-egy megbízott, aki a táviratilag kirendelt rendelkezések végrehajtását ellenőrizze és jelentést tegyen. Ugyanezt teszik a küldöttség megbízottai is, akik bejelentették az államtitkárnak és a vezérigazgatóknak, hogy ha e hét csütörtökjéig a megígért rend végleges helyre nem állana, kénytelenek volnának minden külforgalmi tevékenységet beszüntetni. Erre azonban azt a megnyugtatóst kapták, hogy ezuttal teljes és végleges rendezés következik be azon az alapon, amelyet az érdekeltek is elfogadtak.

fegyveres erejével vonult a rendtens község lakossága ellen, hogy azoktól zálogot szerezzen és ezzel kényszerítse arra, hogy azt cselekedjék, amit ő akar. A fegyveres erdőőrökkel körülvette a falu határában legelősző marhacsordát, hogy azt elhajtja és mindaddig zálogban tartja az egész község jószágait, amíg a községbeliek nem fogják behódolni az ő akaratának. A község lakossága azonban idejekorán tudomást szerezhetett Serbán tervéről, ők is kivonultak a határba és állást foglaltak Serbánnal és erdőőreivel szemben, hogy megakadályozzák marháik elhajtását. A tiltakozás közben egy lövés dördült el, amely azonban senkiben sem okozott kárt. Nagy veszekedés indult meg a két fél között, a melynek a vége az lett, hogy a falu lakosai mégis megakadályozták a csorda elhajtását. Az esetről azonnal jelentést tettek az aradi allspáni hivatalnak, mely egy vegyes bizottságot küldött ki a helyszínére az eset kivizsgálására. Tegnap veték fel a jegyzőkönyvet a két megye közötti háborúságról a vegyes bizottság tagjai, Banica Tódor halmaghi (nagyhalmagyi) főszolgabíró, Engertia csendőrkapitány az aradi csendőrszázad helyettes parancsnoka és Crisovaru főhadnagy a brádi csendőrszázad parancsnoka. A jegyzőkönyvet ma terjesztették be a megyeyi prefektúrához, melyben megállapítják, hogy Serbán tényleg fegyveres erőkkel lépte át Aradmegyey határát, hogy törvénytelen uton szerezzen magának elégtételt a szerinte renitens falu lakosságától. A megyeyi prefektúra megteszi a lépéseket, hogy indítsák meg a megtorló eljárást Serbán Miklós baia de crisi (körös bányai) nagybirtokos ellen.

Szenzációs válóperek az aradi törvényszéken.

(A kártyavesztés oka: a feleség hűsége. — Öreg feleség, fiatal férj, fiatal mostohaleány.)

Két aradi nő kérelme fekszik a bíróság előtt, hogy válassza el őket örökre attól a férfitől, kit a sors utjára vezetővé választottak maguknak valaha, de aki sötét emberfelelenségével tönkretette az életüket, a hitüket és szívük szerelmét. Egy társaságbeli uriaszszony az egyik kérelmező. Elmondja, hogy szerelemből ment a férjéhez, akivel az első hónapokban, a mézesetek alatt végtelemül boldognak érezte magát. Gyermekek nem voltak. Az ura egy évi együttélés után hirtelen elhidegedett tőle, azaz jobbra mondva inkább kedvezett vele szemben a régi szenvedélyének — a kártyának. A felesége szerelmét nem jó ómen volt neki a sz lap birodalmának csalfa utvesztőjében. Állandóan vesztett. Elhanyagolta virágzó vállalatát, a folytonos kártyadeficit üzletének régi hitelképességét is kikezdte. A kártyás ember szenvedélye, hogy a vesztes amíg csak egy garast érez a zsebében, fusson a pénze után, őt is kísértette. Izzadó homlokai nap-nap után ott talált rá a reggel a kártyaasztal mellett. Felesége, aki ekkor még csak sejtette a hirtelen változás okát, hagyta nyugodtan: cselekedjék a saját kedve, az ösztönei szerint. Egyszer azonban a férj megboldondult, ütni-verní kezdte a feleségét, a legtragább kifejezéseket használta a szerencsétlen asszonnal szemben. Amint később kifiint azért, mivel játékszerencsétlenségének okát a felesége hűségében és szerelmében látta. Sőt ez sem volt elég. Egy napon egy vadidegen férfivel állított be a házba és arra akarta rávenni az asszonyt, a fiatal 20 éves teremtetést, hogy ő előtte szemelátára váljék hűtelenné. A jelenet magában véve is annyira undorító volt, hogy egy harmadik — egy más városból idekerült kereskedő — szabadította ki a nőt a férj brutális támadásából és vitte haza az anyjához, ahol a meggyötört feleség hetekig súlyos ideglázban feküdt a rettenetes éjszaka után.

A második eset csak erkölcsatlenségében analóg az elsővel. Egy aradmegyei elszegényedett 28 éves fiatalember egy 46 éves nőt vett feleségül. Az asszony, egy földbirtokos dúsgazdag özvegye, hatalmas vagyonán kívül egy 20 éves leánygyermeket is hozott a házasságba. A feleség, aki örülésig imádta fiatal, fess és gavalléros hajlamú férjét, sokáig a legboldogabb életet élte ennek oldalán. Egyszerre azonban megváltozott minden. A lánya, a 20 éves Ilonka betegeskedni kezdett. Az aggó anya erre elhívatta a háziorvost, aki megállapította, hogy a gyakori rosszulletek oka — kezdődő anyaság. A földbirtokosné erre vállatni kezdte a lányát, de az konokul tagadott. Lebetegedése előtt néhány nappal beleugrott az udvaron levő gémes kutba és meghalt. Anyjának, aki férjével együtt benn tartózkodott épen Aradon, csak ezt írta:

— Nem bírom tovább. Sem a

szégyent, sem pedig azt, hogy többé megcsókolj és jó légy hozzám. Mert azzal csaltalak meg, akit te a világon a legjobban szerettél — a férjeddél. Ó, a ciniikus gazember azonban már rólam sem akar tudni. Kérlek, bocsás meg nekem, amint én is megbántam mindent és az élettemmel fizetek meg most mindenért. Szerencsétlen lányod: Ilona.

Ez körülbelül másfél évvel ezelőtt történt. Az esetnek különben akkor bünygyi következménye is volt. A sokat szenvedett feleség és asszony, aki azóta csendes buskomorságban szenvedte az életet, csak most határozta el magát arra, hogy végleg elszakadjon attól a férfitől, akit valaha szeretett és aki tönkretette két ember életét. Ezzel a lépésével akar felkerülni ismét a nyár fényes nap sugarába onnan alulról, a bűnök és gyarló emberi ösztönök mocsarából, ahova a saját maga jószántából került akkor, amidőn elfelejtette, hogy a fiataiság megkívánja a maga jogait.

Irodalom és művészet.

A babavásár.

(Aradi szerző operettjének premiéré.)

Szerdán mutatja be az aradi színház az aradi származású Kardos Andor írónak és színésznek, az aradi színház volt művezetőigazgatójának operettjét, a Babavásárt, melynek hangulatos zenéjét a kitűnő Nádor Mihály írta. A darab bemutatójának érdekessége az lesz, hogy az aradi premiéren is az fogja játszani az operett főszerepét — Péchy Erzsébet, aki azt a budapesti Király-színházban is diadalra vitte. Az operett budapesti bemutatójáról, mely február tizenhatodikán volt, a Budapesti Hírlap a következőket írta:

Nádor Mihály muzsikája kedves, finom, graciózus. Egves helyeken szinte kicsapongóan vidám, más helyütt finom, érzelmes. A népszerű és kiválóan talentumos muzsikával ezzel a munkájával nagy lépést tett előre a művészi pályáján. Szöveg és muzsika szép harmóniában simul egymáshoz, kölcsönösen emelve egymást. Az ötletes mese arról szól, hogy a könnymű, mulatós Rikárd gróf megházasodik. Ideálja, a szép grófné kikoszorúzza és ő boszúból elvesz feleségül egy fiatal leányt, akit háromnapos házasság után elhagy. Tizenhat évig nem is látja volt feleségét, akiből időközben híres, ünnepelel primadonna lett s aki még mindig imádja hűtelen férjét. A híres primadonna egyik szerepének utasítására bakfisleánynak öltözik. Így látja viszont a gróf és mint ismeretlen kisleányba beleszeret. A kisleány, — a szeniális művésznő — most elkezd a nagy komédiát és hol mint kisleány, hol mint saját magának mamája boldogan kapitálul elhagyott felesége előtt. A primadonna szerepe arra való, hogy egy vérbeli

színészno tehetségének és temperamentumának minden ragyogását megmutassa benne. Péchy Erzsébet nem is maradt adósunk sem mivel. Gyönyörűen játszott, énekelt. Bájos volt mint fiatal leány, mint elkényeztetett, ünnepelel színészno, mint szerelmes asszony.

* A Nyári színház heti rendszeres műsordarabja: Kedden: Babavásár operette előkészülete miatt nincs előadás. Szerdán: Itt először! Péchy Erzsébet felléptével Babavásár, új operette. Csütörtök délután: Peleskei nő tárius; este: Péchy Erzsébet felléptével Babavásár új operett, másodsor. Pénteken: Péchy Erzsébet felléptével Babavásár, új operett harmadszor.

* Nagy ünnepély a téli színházban. E hó 15-én csütörtök este 9 órai kezdettel a tanítónképezde — Scoala normala de fete — nagyszabásu ünnepélyt rendez tanulmánykirándulási alapja javára. A gazdag program magában foglal színelőadást, különböző táncokat, énekkart stb. Jegyek a tan. képezde irodájában Boulevard General Dragalina (Apponyi-körut) 17. sz. Partier földszinti páholy 100 lei, I. em. páholy 100 lei és 80 lei, II. em. páholy 50 lei, elsőrendű zártszék 20 lei és 15, II. rendű zártszék 10 lei, III. rendű zártszék 8 lei, erkélyülés 5 és 3 lei, karzat 1 leu.

* Haladás-előadás. A nyári színházban tartott szombati előadás műsorának érdekessége az aradi Astra-vágyongvár munkás dalegyüt közreműködése volt. A munka harcossai bebizonyították, hogy karmesterük, Szablóczky János, szakavatott vezetése mellett a dal kultuszának művelése mellett még sok-sok babérra tarthatnak számot. Ugyancsak közülük lépett a közönség elé Stoll Béla mint hegedűszólista, aki Treuer Ili hibátlan zongorakiséréte mellett meleg sikert ért el. A műsor első száma különben Riegler Margit kedves szavalata volt, míg a másik szavalat, Kiss József egyik költeményével Katona Ilonkának hozott nagyon megérdemelt meleg tapsot. Nagy Zoltán a közéletből vett érvekkel meggyőzően bizonyította előadásában, hogy a természeti erkölcsi világ törvényei egymásba kapcsolódnak és egységesek. A dalszó második precíz és hatásos közreműködése után véget ért a Haladás előadása.

* A színházi iroda hírei. Kedden a Babavásár újdonság előkészületei miatt nincs előadás. A Babavásárban a fő női szerepet Péchy Erzsébet százszor egymásután játszotta el Budapesten. A szerepe nagyon fárasztó, keitős szerep, anya és leánya egy személyben, azonfelül sok tánc is van a darabban. László Andor is érdekes szerephez jutott a férj szerepében, míg Sebestyén Jenő és Szegő Lili sok érdekes új táncszámot mutat be, melyeket Sebestyén Jenő tanított be. — A Peleskei nő tárius, a legkiválóbb magyar énekes bohózat kerül színre csütörtök délután. A kiváló magyar bohózatban a társulat egész személyzete játszik. — Vasárnap délután a rég színre nem került híres színmű, a Boszorkány kerül színre a címszerreppen Tompos Ellával. — Jegyek az összes e hétre hirdett előadásokra előre válthatók a téli színház pénztáránál d. e. 9—12 ig és délután 3—5-ig. Esti pénztárnyitás a szinkörben 7 és fél órakor.

* Nagy Géza fényképész műtermében naponta személyesen eszközöl fölvételeket. Műterem: Bul. Reg. Maria 22. (Andrássy-tér) megyeházával szemben. Kapualjában állandó képkiallítás.

* Képkiallítás. Tegnap nyitotta meg Elenora Codreanu-Dobrovici asszony képkiallítását a Kulturpalota kistermében. A kiállítás — a képek újszerű kidolgozásával és egyéni színkeverésével — meglepetéssel szolgál a látogató közönségnek. A művésznő különösen a tanulmányfejeket kuitiválja nagy sikerrel. Híve az impresszionista irányzatnak azonban ez csak a színkeverésében és a színek leegyszerűsítésében nyilvánul meg. A képek kidolgozása gondos, mély és meglátó lélekre vall. Az arckifejezésekben és a mozgásban nagyszerűen tudja érzékelteni a hangulatot, amelyet ki akar fejezni. Krétarajzai és akvareljei beérkezett művészre vallanak.

Mi történt a Transilvániánál?

(Egy aradi cipőgyár viharos közgyűlése.)

A Transilvania-cipőgyár részvénytársaság vasárnap délelőtt tartotta meg évi közgyűlését, a mely eléggé viharos lefolyásu volt. Az igazgatóságuk ugyanis a kisszámú ellenzékkel kellett megküzdnie. A közgyűlést Stoinescu Sándor dr. nyitotta meg. Ezután Moldován C. Rémusz vezérigazgató felolvasta a pénztári jelentést. A jelentés szerint a múlt évi mérlegben 270 ezer lei veszteség mutatkozik. A jelentés után Jonescu tanár részvényes emelkedett szólásra, aki kijelentette, hogy a társaság vezetése hibás és ez az oka a horribilis veszteségnek. Az ellenzéki tagok követelték a közgyűléstől egy külön bizottság kiküldését annak megvizsgálására, hogy helyesen vezették-e a részvénytársaságot. Az igazgatóság nevében dr. Stoinescu válaszolt, aki hangsúlyozta, hogy a vezetőség felelősséget vállalt a társaság vagyonáért és mindenkor legjobb belátása szerint működött. Az ellenzéki tagok nem elégedtek meg a válasszal és mindnyájan kivonultak a teremből. Ezután a tisztikar megválasztására került a sor. A szavazatoknál kitűnt, hogy az ellenzéki részvényesek alig képviseltek ezernél több szavazatot. Az igazgatóságból dr. Costina Jenő, Arsenovici Gyula és dr. Grozda Emil kimaradt. Az így megüresedett igazgatósági helyekre szavazás utján Ioan Statiu, Brufes Pecurariu, Lázár Cornél, Szávay Lajos és Bosnyák Viktor kerültek be.

— Allami munkaközvetítés Az aradi állami munkaközvetítő vezetője ma a következőket közli az érdekeikkel: Állást nyerhetnek: Az ineti (borosjenői) gyógypedagógiai nevelő és foglalkoztató állami intézetbe egy gazdaasszony havi 226 lei, egy kertész havi 349 lei fixizetéssel és teljes ellátással, 2 asztalossegéd, 2 fiatal borbélysegéd, 2 faesztergályos, 1 gépész Vajdahunyadra és 2 kovácssegéd Nagylakra. Állást keresnek: 1 bádogos, 1 kazánfűtő, 1 napszámos, 1 gyári munkás és 2 cipészsegéd

HIREK.

A védő-oltások.

(Minden gyermeket be kell oltani.)

Megírta az Aradi Közlöny, hogy a himlő elleni oltószert megérkezett Aradra. Az elemi iskolákban a mai napon meg is kezdték a hatósági orvosok a gyermekek oltását. A városi orvosi hivatal közli, hogy a csecsemők oltása a következő sorrendben történik: Hétfőn a Str. Jo sif Vulcan (Kazinczy utcai) polgári iskolában, kedden: a str. Cicarieli (Fűrj utcai) elemi iskolában, szerdán: a piata Mihai Viteazul (Ferenc téri) iskolában, csütörtökön: a Str. Ileana (Gizella utcai) iskolában, pénteken: a Str. Marasesti (Kossuth utcai) iskolában. A csecsemők oltása a jelzett napokon délután 5 órakor kezdődik. Az oltásokat a jövő hét végén fejezik be a hatósági orvosok. A városi főorvos figyelmezteti a szülőket, hogy gyermekeikkel okvetlen jelentkezzenek a fent jelzett időben és helyeken, mert az oltások elmulasztása esetén törvény szerint büntetik őket.

— **Román-magyar tárgyalások.** Budapest. Magyarország és Románia képviselői július 5-én összeülnek tárgyalásra gazdasági és esetleg politikai jellegű megállapodás alapelveire vonatkozólag.

— **Alfonz spanyol király beszéde.** London. Alfonz spanyol királynak Barcelonában a német hadseregről mondott magasztaló beszéde a képviselőházban szenvedélyes vitára vezetett. Hat interpellációt terjesztettek elő, melyekre a miniszterelnök kijelentette, hogy a kormány vállalja a felelősséget a király szavaiért. Egyébként a francia közvélemény nem érezheti magát megsértve.

— **Bratianu Vintila Poincarénál.** Páris. Poincaré miniszterelnök fogadta Bratianu Vintila román pénzügyminisztert és Antonescu párisi román követet, akikkel különböző pénzügyi és politikai kérdésekről tárgyalt. (Rador.)

— **Ujabb 16 kommunista szabadon.** Bucuresti. A kommunista per mai tárgyalásán a bíróság helyt adott a védők kérelmének és indoklások elfogadása után az amnesztia-rendelet alapján 16 vádlottat újból szabadon bocsátottak. (Rador.)

— **Irország háború előtt.** Dublin. Collins kijelentette, hogy még nem érkezett meg az alkalmas pillanat arra, hogy Ulsternek és Angliának hadat üzenjenek.

— **Eljegyzések.** Székely Paulát eljegyezte Somló István Chiseneuról. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Krausz Henrik Déva, Weiszberger Emilia Gurahont jegyesek.** (Mind den külön értesítés helyett.)

— **Elöléptetés.** Antonini Mircea aradi törvényszéki bírót a VII. fizetési osztály 3-ik fokozatából a 2. fokozatba léptették elő.

— **Az alkoholista öngyilkossága.** Kiss Ferenc idült alkoholista e hónap 11-én délután 4 órakor a csáiai erdőben felakasztotta magát és azonnal meghalt. Tettének oka ismeretlen. Holttestének eltemetésére az ügyészség az engedélyt megadta.

Merénylevelerv Ferdinánd és Sándor ellen.

(Francia-Kiss Mihályt elfogták, de öngyilkos lett.)

BELGRÁD. A nagyikindai rendőrség két veszedelmes anarkistának jött a nyomára, akik merényletet akartak elkövetni Sándor szerb király ellen. Az anarkistákat letartóztatták. A letartóztatás alkalmával egyikük öngyilkosságot követett el. Miután a merénylet úgy a szerb, mint a román király ellen irányult, a szerb hatóságok és román követség együttesen fogtak hozzá a nyomozás legszigorubb lefolytatásához.

BUCURESTI. Az Indreptarea külön kiadásban foglalkozik a szerb és román király ellen tervezett merénylettel. A lap jelentése

— **Aradon nem csökkentik a tisztviselők fizetését.** Az Aradi Közlöny hírt adott arról, hogy a timisoarai városi tisztviselők fizetését a belügyminiszter rendeletére 30 százalékkal leszállították. Ezt a hírt nagy aggodalommal olvasták Arad város tisztviselői, mert azt hitték, hogy ez a rendelet Aradra is vonatkozik. Dr. Robu János főpolgármester, aki tegnap érkezett haza Bucurestiből, kijelentette, hogy a belügyminiszteri rendelet kizárólag Timisoara-ra vonatkozik, mert Timisoara a tisztviselőinek 30 százalékkal nagyobb fizetését ad, mint a többi városok. Ezt a töbletet vonta meg a belügyminiszter a timisoarai tisztviselőktől.

— **Áthelyezett bíró.** Calade Petru chisimeui (kisjenői) járásbíróát áthelyezték a clujji (kolozsvári) törvényszékhez ügyészi minőségben.

— **Bábaképző tanfolyam Aradon.** Az aradi bábaképző intézet ma átirat a megyei orvosi hivatalhoz, hogy írja ki a megyébe is a pályázatot az intézet jövő évi bábaképzőtanfolyamára. A tanfolyam szeptember 5-én kezdődik és 10 hónapig tart. A kérvényeket augusztus tizenötödikeig kell benyújtani az intézet igazgató-ságához és ehhez a következő iratokat kell mellékelni: román állampolgársági bizonyítvány, keresztlevele, amely igazolja, hogy h - évesnél nem fiatalabb és 35 évesnél nem idősebb, orvosi bizonyítvány, mellyel azt igazolja, hogy sem vérbaja nincsen, sem pedig más állapotban nincsen, erkölcsi bizonyítványt, újraoltási bizonyítványt és az utolsó iskolai bizonyítványt. Akik pedig állami ösztöndíjat akarnak, azoknak szegénységi bizonyítványt is kell mellékelni. A havi tandíj 150 lei. A kérvényezők felvételi vizsgája szeptember elsején lesz.

— **El kell adni a cigarettapapírt.** Az aradi pénzügyigazgatóság ma rendeletet kapott a clujji (kolozsvári) monopol vezérigazgatóságtól, amely szrint ez év július elsejéig ki kell árusítani vagy exportálni kell az összes külföldről származó vagy magánosok által — szóval nem az állam által forgalomba hozott — gyártott cigarettahüvelyeket és papirokat. Ezután az időpont után a pénzügyörtség a meglévő, nem az állami monopol által kiadott cigarettapapírt és hüvelyeket, melyek üzletekben található, el fogja kobozni és azok ellen, akiknél még ilyen készlet található, meg fogják indítani az eljárást csempészésért.

szerint a két letartóztatott merénylőről kitűnt, hogy egy terror-szervezet tagjai, akik úgy a szerb királyt, mint a román uralkodót meg akarták ölni. Az egyik merénylő Francia-Kiss Mihály, az ugynevezett Héjjas különítménynek egyik tagja, a másiknak a neve Béla Géza, Francia-Kiss a letartóztatáskor mérget ivott és azonnal meghalt. Bélát kihallgatták, aki elmondotta, hogy az volt a tervük, hogy két bombát dobnak a király vonatára és ha ez nem sikerült volna, akkor revolverrel lőtték volna le a felségeket. (Rador.)

— **Törvény a román állampolgárságról.** Bucuresti. A külügyminisztérium bizottságot alakított, amely hivatalos lesz törvényjavaslatot készíteni azokról a feltételekről, amelyek mellett elérhető a román állampolgárság. Természetesen a párisi békeszerződés egyes pontjainak és az utódállamoknak Romában tartott konferenciáján történt megállapodásnak figyelembevételével. A bizottság a parlament legközelebbi ülésén benyújtja a törvényjavaslatot.

— **A vitriolos merénylő — szimuláns.** Weinberger Ferenc még 1921-ben merényletet követett el hű lennek hítt szeretője ellen. A vizsgálóbírósg annakidején a lefolytatott vizsgálat és orvosi szakvélemény alapján amiatt szüntette meg Weinberger ellen az eljárást, mivel beigazolták látszott az a körülmény, hogy a vitriolos merénylő elmebeteg. Beszállították tehát a sibiui elmeegógyintézetbe, ahonnan azonban tegnap átirat érkezett az aradi vizsgálóbírósgához, amely elmondja, hogy Weinbergert hosszabb megfigyelésnek vetették alá, megvizsgálták és megállapították, hogy egyszerű — szimuláns, aki nagyszerűen tudja a bolondot játszani. Ennélfogva a vizsgálóbírósg már is intézkedett Weinberger visszaszállítása iránt és újból megfogják ellene indítani az eljárást.

— **Az aradi céghivatalból.** De-ma Gusztáv az aradi törvényszék céghivatala élőállatok, szarvasmarhák és sertések nagybani árusítására az engedélyt megadta.

— **Elitelt csempész.** Laucsik János hónapokkal ezelőtt több tehenet, nagyobb mennyiségű pénzt és petroléumot csempészett át a magyar határon. A vámcsempészeti tanács mai tárgyalásán egy évi és egy hónapi fogházbüntetésre ítélte.

— **A szerelmi bánat gyilkol.** Takács Zsuzsa 24 éves varsándi leány tegnap délután szerelmi bánatában az udvaron levő nyitott kutba ugrott. Mikor észrevették eltűnését, már halott volt a leány, aki valószínűleg amiatt menekült a halálba, mivel szeretője elhagyta és továbbra sem róla, sem arról a kezdődő életről nem akart tudni, amelyet a szerencsétlen teremtés már fejlődni érzett a szíve alatt. Az esetről azonnal jelentést tettek az aradi ügyészségnek, amely a holttest eltemetésére az engedélyt megadta.

— **Halálozás.** Pavlovici Constantin pancotai földbirtokos és bankigazgató e hónap 11-én 79 éves korában meghalt. Az elhunytat családján kívül kiterjedt rokonsága gyászolja. Temetése hétfőn délután volt Pancotán nagy részvét mellett.

— **A lengyel kormányválság.** Varsó. A lengyel pártok a régi kormány megmaradása mellett nyilatkoztak, amit tudomására adtak az államfőnek. Ez kijelentette, hogy döntés előtt még egyszer beszélni akar a pártvezérekkel. A lapok szerint a kormányválság megoldása mára várható.

— **Jelentkezzenek a foglyok.** A siguranca felhívja az Aradon maradt hadifoglyokat, hogy vásánapig okvetlen jelentkezzenek a sigurancán. Aki a kitűzött határidőig nem jelentkezik, azt súlyosan büntetik.

— **Idegenek bejelentése.** A siguranca figyelmezteti azokat az aradi lakosokat, akik idegen állampolgárnak adnak szállást, hogy a szállásadás napján a vendég nevét, lakását különbeni büntetés terhe mellett jelentésük be a sigurancán. A bejelentéseket levelezőlapokon is lehet eszközölni.

— **Hír Lenin haláláról.** Berlin. A Der Tag című lap moszkvai híradás alapján jelenti, hogy Lenin meghalt. Az újság közli Lenin nekrológját is. A moszkvai hatóság titkolja Lenin halálát. A szovjet berlini követét visszahívták. (Rador.)

— **Temetés.** Vasárnap délután temették el impozáns részvét mellett dr. Grossmann Jakab orvost. A temetésen megjelentek az elhunyt rokonai, pályatársai és ismerősei. Dr. Vágvölgyi Lajos főrabbi megható gyászbeszédet mondott, amelyben az elhunyt érdemeit méltatta.

— **Inspekción-rendszer a rendőrségen.** Az aradi államrendőrséghez a belügyminisztériumtól ma rendelet érkezett, amely az inspekción rendszert visszaállítja Aradon. Egy belügyminiszteri rendelet ugyanis még a múlt hónapban megszüntette az inspekción rendszert az államrendőrségen és ezzel az amugy is tulszerényen fizetett rendőrtisztek nagyobb jövedelemtől estek el. A belügyminiszteri rendelet az inspekción díjazásáról nem intézkedik. Erre vonatkozólag, figyelembe véve a folyton növekedő drágaságot, az intézkedés később érkezik Aradra.

— **Öngyilkos tanár.** Tegnap délután a Bulevardul Carol I. (Erzsébet körut) 8. számú házban C. Gy. satumarei (szatmári) gimnáziumi tanár, öngyilkossági kísérletet követett el. A tanár menyasszonyát jött Aradra meglátogatni, akivel összeszólalkozott és efeletti elkeseredésben követte el tettét. Az öngyilkossági kísérletet menyasszonya jelenlétében követte el. Frommerpistolyából háromszor magára lőtt, a menyasszony ki akarta csavarni völegénye kezéből a revolvert, két golyó a szoba falába furódott, a harmadik pedig a halántékánál surolta az elkeseredett embert. Sérülésével beszállították a vármegyei kórházba, állapota nem életveszélyes.

— Öngyilkosság éles kaszával. Kállay András, aki Algyestén Kiss Zsuzsanna házában lakott tegnap felettébb különös módon követett el öngyilkosságot. Jól kifente a kaszáját aztán nekitámasztotta a ház falának, majd pedig egy nagyszerű mozdulattal beledőlt a kiélesített szerszámba. A kasza körülbelül 25 centiméter hosszú karéjban szelte fel a hasát. Életveszélyes sérüléssel azonnal kórházba szállították. Felgyógyulásához kevés a remény.

Mozl.

„Opium” az Apollóban. Két napon keresztül rég nem látott siker mellett mutatta be az Apolló színház azt a hatalmas arányú filmet, amely az opiumszervenvedély romboló világának élénk megfestésével szerzett különös szórakozást az Apolló-színház közönségének. Az Opium című kép az opiumfogyasztás klasszikus hazáinak, Kínának életéből meríti meséjének tárgyát és ez a körülmény ad a képnek különös színezetet. Geselius professzor küzd mellette és bukása a keret, amelybe egy elbájoló, de a kifejlésében megrázó mese lefésződik. A filmgyár csodálatos munkát végzett a kép előállításával, amelynek rendezésével Robert Reiner végzett valódi művészmunkát, főszerepében pedig Werner Krausz nyújtotta ismert művészetének szépséges mélységeit tárja fel. A képet utoljára vetíti kedden az Apolló színház. Az előadások kivétel nélkül 6, 7 és fél 9 órakor kezdődik.

„Romány Rie” az Uránia műsorán. Kedden vetíti utoljára az Uránia színház Romány Rie című óriási amerikai filmatrakciót, amely a hétfői bemutatón óriási sikert aratott az Urániában. A Néptun-filmgyár, amely kolosszális arányú filmjeiről nevezetes, Maurice Tourneur világ-hírű regényét dolgozta fel ezen a címen. A kép, amelynek meséje szenzációsan érdekes fordulatokon keresztül egy roppant izgatott probléma megoldásához vezet, egy eiganly gentleman életéből meríti meséjének tárgyát. A kép monumentális jelenetel kiváló érdekességei a képnek, amely az amerikai arányokat tárja fel a néző előtt. A remek képet kedden utoljára vetíti az Uránia.

Mark Twain regénye az Apollóban. A nagy amerikai humorista egyik legszemélyesebb és világsszerető ismét regényét dolgozták fel egy mozgalmas és szinguláris filmben. A kép címe a regény eredeti címe: Koldus és királyi. Pompázatos kiállítású kép, amely egyszer már Aradon óriási sikert aratott az Apollóban kerül reprimá a szerdai műsorán. A közönség soráiban már is óriási érdeklődés mutatkozik a kiváló kép új bemutatója iránt.

Aki nyaralni, vagy fürdőre megy, ép úgy olvashatja az „Aradi Közlöny”-t mint otthon. A kiadói hivatal — a helyegyház-ség meglátása mellett — hír-hová utána küldi t. előzetesnek az „Aradi Közlöny”-t.

A magyar pótválasztások

(Huszonhárom kerületben volt döntés.)

BUDAPEST. Huszonhárom kerületben kezdődött meg vasárnap reggel a pótválasztás. Ezzel azután be is fejeződik a példátlanul izgalmas választási kampány és huszadikától kezdve áttérülünk a küzdelem színtere a nemzetgyűlés házába.

BUDAPEST. Győrött, Pécsen, Miskolcon, Komáromban és Székesfehérváron títkos szavazás volt és ezért ezekről a helyekről eddig még nem érkezett jelentés az eredményről. A bacsodrogmelyei Jánosalmán Marschall Ferenc egységspártit egyhangulag választották meg, mert ellenjelöltje Penyő Miksa Rassay párti a Gyárliparok Országos Szövetségének elnöke visszalépett. Győrszentmártomban sokorópátkai Szabó István egységspártit 143 szavazattal választották meg Samre-csányi György Andrassy pártival szemben. A komárommelyei Nagy Igmándon Szijj Bálint egységspárti győzött Gerencsér István Andrassy pártival szemben. A pozsonymelyei Somorján Németh Vince Huszár pártit választották meg Forika János pártionkivülivel szemben. A sopronmelyei Csep-

regy Haller József Andrassy párti győzött Rupprecht Ollver Andrassy pártival szemben. A sopronkörnyéki kerületben Ostör József pártionkivülit választották meg, ellenjelöltje Blüsek József Andrassy párti volt. Szombathelyen gróf Cziráky József Andrassy párti győzött 1705 szavazattal többséggel, ellenjelöltje Hegyesfalvy Lajos a Huszár-Ernst párti kereskedelmi miniszter volt. A zalamegyei Alsó-lendvén Lakó Imre pártionkivülit választották meg Turv Béla keresztény ellenzékiel, a budapesti Nemzeti Ujság keresztény politikai napilap főszerkesztőjével szemben. Balatonfüreden Héj Imre egységspárti győzött, ellenjelöltje Cséry Imre egységspárti volt. Zalabakson Hajós Kálmán egységspárti győzött Setankovszky Imre pártionkivülit felett. Zalaegerszeget Parkus Tibor pártionkivülit választották meg, ellenjelöltje Briglevitz Károly negyvennyolcas kisgazda volt. Devecserben Rupert Rezső Rassay pártit választották meg Tauffer Gábor Andrassy pártival szemben. Vasváron Haller István győzött Vass József Ernst párti kultuszminiszterrel szemben.

Közgazdaság.

A valutapiac.

Aradi valutafrak. (Július 12.) Dollár 148, márká 0.80, sokol 2.90, dinár 2.10, magyar korona 0.18, budapesti kifizetés 6.05, bécsi kifizetés 109, berlini kifizetés 0.50, prágai kifizetés 2.93, francia frank 14.

Zürichi kurzusok. (Július 12.) Berlin 170, Newyork 323, Milánó 2680, Prága 1007, Budapest 89, Zágráb 188, Bucuresti —, Varsó 13, Bécs 3.25, leheljegyzett osztrák korona 3.50.

Budapesti kurzusok. (Július 12.) Napoleon d'Or 3650, dollár 940, márká 209, leu 615, sokol 1835, dinár 1325.

A textilgyár közgyűlése.

Vasárnap délelőtt tartotta rendes évi közgyűlést az Aradi Textilgyár Részvénytársaság. A közgyűlést Neuman Aliréd báró nyitotta meg. A vezérigazgató bejelentette az igazgatóság jelentését, amely mindenekelőtt mély sajnálattal emlékszik meg Ring Géza igazgatósági tag elhunytáról. Az igazgatóság ezután az elmúlt év eredményes munkájáról adott számot. Az elmúlt tizenöt hónapban a gyár mindig el tudta magát látni a szükséges nyersanyaggal és ezzel nemcsak az állandó üzemet biztosították, hanem a gyár üzemet is rendszeresen fejlesztették. A munkások számát szaporították, új munkásokat képeztek ki és sikerült a produktivitást a gyár teljesítőképességének hatvan százalékaig fokozni. Az igazgatóság azelőtt hiszi, hogy a következő évben a gyár termelőképességét teljes mérték-

ben fogják kihasználni tudni. A gyár ezért a közelben munkáskolóniát is fog építeni. Az igazgatóság ezután bejelentette, hogy a múlt évről áthozott 21.594.50 leiel együtt az idei tiszta jövedelem 1296.488.61 lei, amelyből részvényeseké 20 leiel osztalékot fizetnek. Az igazgatóság és felügyelő bizottság megválasztása következett ezután. A régi igazgatóság tagjai közül nyolcat újra választották, Hatvany Béla báró helyett, aki tisztéről lemondott és az elhunyt Ring Géza helyébe Tömörly Jenő és Totis Rezsőt választották meg egyhangulag.

— Az Ingatlanforgalmi és Párcellázó Bank r.-t. közgyűlést tegnap délelőtt tartották meg Éles Béla dr. elnöke alatt. Az igazgatóság jelentését hozzászólás nélkül elfogadta a közgyűlés, amely a felmentvényt megadta. Kimondotta a közgyűlés, hogy részvényeseké 45 leiel osztalékot fizet és 9 leiel adó levonása után 40 leiel lesz beváltva. Végül a régi igazgatóságnak köszönetet szavazott a közgyűlés.

Robbanás rakétával.

(Négyedmillió koronát ellopták.)

Budapesti távirati jelentés alapján megírta az Aradi Közlöny, hogy a postatakarékpénztár épületében tegnap délelőtt robbanás történt, melyet az első pillanatokban bombarobbanásnak hittek és a robbanásnak így is terjedt el a híre. A bevezetett rendőri nyomozás azonban megállapította, hogy a robbanás játékrakétától történt.

A robbantás valószínű célja az volt, hogy a robbanás következtében keletkezett zavar közepette egy szerzett banda rablást hajlítsa végre. A robbanásnak csak két könnyebb sebesültje van. Még ma délelőtt tizen-tizenöt jelenkeztek a rendőrségen és elmondották, hogy a robbanás pillanatában előttük ismeretlen emberek a kezükben tartott pénzt kiragadta és azonnal elmenekültek. Ilyen módon hozzávetőlegesen negyedmillió koronát tárt el.

A vasárnapi vihar.

(Jégeső és villámcsapások.)

Tegnap délután a hosszú hőség után végre-valahára megeredt az eső. Körülbelül 7 óra tájban egyszerűre nehéz fekete felhők lepték el az eget, majd pedig hatalmas mennydörgés és villámlás között megeredt az eső. Orkánok erővel fűrt ki a zivatar, amely az egész környéket végigsöpörte. Félórás esőzés után rövid ideig apróbb széltekben jég is esett. Az esőzés nem volt lokális jellegű, mert beérkezett híreink szerint ugyanebben az időpontban a szomszédos vármegyék területén, sőt a Bánát több helyén is hatalmas esőzések voltak több helyütt rövidebb-hosszabb ideig jégesővel keverve. A Hegyalján különösen Paulis és Cladova körül nagyarányú villámlás és jég eső volt. A villám több helyen lecsapott azonban nagyobb károkat nem okozott, mivel a villamos vasut vezetéké centralizálva az elektromos kisüléseket egyuttal kiváló levezetőnek is bizonyult.

A vasárnapi esti vihar alkalmával Aradon is több helyen beütött a villám. Ujaration egy fát ketté hasított, Aradon pedig Virág Kálmán építőmester Bul. Carol I. 59. szám alatt levő házába csapott le. A eső-lád éppen vacsoránál ült, midőn nagyot villámlott, hatalmas dörrenés kíséretében. Közvetlenül ez után tompa zuhanyos volt hallható. A villám a lapos vasbeton tetőt szegélyező egyik pillért döntötte le. Nagyobb baj azonban nem történt, mert a tetőzet vasbeton struktúrája ellenállott a villámcsapásnak.

Ma délelőtt tartották a Marosmenti bírák dr. Beles Jenő alispánjánál, aki érdeklődött fölül, hogy a jégeső okozott e károkat. A bírák örömmel jelentették, hogy nem hogy kárt nem okozott az eső, habár jéggel vegyest hullott is a csapadék, hanem a termés kilátásokat jó irányban befolyásolja. A megye többi részéből sem érkezett olyan jelentés az alispáni hivatalhoz, hogy a jéggel vegyest hullott záporosó kárt okozott volna.

Ma este fél óra után sűrű dörögés és villámlás közben megeredt a nyári zápor, amely kiadós esővel öntözte meg a tikkadt földet és kellemessé lehűtötte a levegőt. Az esti eső áldásos volt a termésre.

